

AKADEMİSYENLERİN VE MİLLETVEKİLLERİNİN SPOR SİYASET ETKİLEŞİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ*

Mustafa Yaşar ŞAHİN**, A. Faik İMAMOĞLU**

ÖZET

Bu çalışma, spor olgusunun siyaset kurumu ile etkileşiminin, akademisyenler ve milletvekilleri perspektifinden belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tarama modelindeki araştırmanın evrenini, Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bölümlerinde, sosyal alanda çalışma yapan öğretim elemanları ve milletvekilleri, örneklem grubunu ise bu grubun içinden random yöntemi ile seçilen 86 akademisyen ve 83 milletvekili oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen “Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ise istatistikî yöntem olarak, frekans, yüzde dağılımları, bağımsız gruplar için t-test ve “Kruskal Wallis H Test” kullanılmıştır.

Araştırmada; “Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği”nin alt boyutlarına ilişkin ortalama puanlarının istatistiksel bulgularına göre; Milletvekillerinin ve Akademisyenlerin “Spor-Siyasal Sistem İlişkisi” alt boyutuna ilişkin ortalama puanlarının birinci sırada yer aldığı ve bunu sırasıyla “Spor-Devlet/İktidar İlişkisi” ve “Spor-Siyaset İlişkisi” alt boyutlarının izlediği tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile her iki katılımcı grubu içinde spor politika etkileşiminde “Spor-Siyasal Sistem İlişkisi”nin daha ön planda olduğu ifade edilebilir. Siyasilerin spor olgusunun popülerliğine vurgu yaptıkları, araştırma grubunun sporda siyasetin etkisinin olduğuna inandıkları, ayrıca katılımcıların “spor hizmetleri devletin sorumluluklarındandır” ifadesine büyük bir çoğunluğun (%86.1) katıldığı ve %90.7’sinin de “spor yatırımlarının gerçekleşmesinde siyasi etkileri” önemli gördükleri tespit edilmiştir. Araştırmada akademisyenlerin, %60.5’i, milletvekillerinin ise %67.5’inin “spor federasyonlarında özerkleşmenin” ve akademisyenlerin %68.6’sı ile milletvekillerinin %79.5’inin de “sporun bağımsız bir üst yapı modeli ile sevk ve idare edilmesinin, siyasetin spor yönetimindeki etkisini azaltacağına” inandıkları bulunmuştur.

Katılımcılar sporu, toplumda milli kimlik oluşturmada, uluslararası spor müsabakalarını ise devletlerin itibarını artırmada, bir etken olarak nitelendirmekte, ayrıca sportif programlar ve faaliyetler için kanuni teminatların sağlanmasını isterken, spor kurumlarının siyaset kurumu karşısında bağımsız olmasına dikkat çekerek, spor yönetiminde özerk-bağımsız bir modelin olmasını vurgulamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, Spor, İktidar.

Geliş tarihi: 14.10.2011; Yayına kabul tarihi: 21.10.2011

* Bu çalışma, Mustafa Yaşar Şahin’e ait Doktora Tezi’nin bir bölümüdür.

** Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA.

VIEWS OF PARLIAMENTARIANS AND ACADEMICS FOR THE INTERACTION OF POLITICS AND SPORTS

ABSTRACT

This study was performed to determine the interaction of the political institution and sport as a means of perspective of academics and parliamentarians. The population of this study was consisted from departments of School of Physical Education and Sports in Universities, academics and parliamentarians who work in the social field, the sample group of 86 academics and 83 parliamentarians are selected by random method. The collection of data, developed by the researcher "Sports Political Interaction Detection Scale" was used. As the statistical method to analyze the data, frequency, percent distribution, and independent groups t-test and "Kruskal Wallis H Test" was used.

In study, according to the average scores on the sub-dimensions the statistical findings of "Sports Political Interaction Detection Scale", the parliamentarians and academics "Sports-Political System Relationship" sub-average scores on the size of the first place, respectively, and it "Sports-State / Government Relationship" and "Sports-Politics Relationship" followed by sub-dimensions have been identified. In other words, the interaction of both participants in the group of sports policy, "Relationship Between Sports-Political System," the more that can be expressed in the foreground. Politicians to their emphasis on the popularity of sports phenomenon, the research group, believed to be the effect of politics in sport, as well as participants "sporting services responsibility of state", the large majority (86.1%) participated and 90.7%'s emphasize of the "realization of the political effects of investment in sport" has been determined in survey. In study, academics 60.5%, while 67.5% of parliamentarians have been believed "autonomous sports federations" and academics 68.6%, parliamentarians 79.5% have been believed "regardless of the sport model with a top structure is the conduct and administration, the effect of diminishing the direction of politics in sport" has been found.

Participants indicated that sport is an important tool creating the national identity and has developed into feelings of national unity and solidarity. Also they want to obtain laws for sportive programs and activities but in an independent form over against the political institutions by the model of autonomous-free sport management.

Key Words: *Politics, Sport, Political Power.*

GİRİŞ

Toplum denilen sosyal sistem, toplumsal kurumlardan ve toplumsal ilişkilerden oluşan bir ağ gibidir. İnsanlar bu sistem içindeki sosyal hayat alanı üzerinde, irili ufaklı pek çok sayıda grup içinde yaşarlar. Bu gruplar toplum yapısını meydana getirirler. Toplum sistemi, sosyal grupları; amaçlarına, fonksiyonlarına, niteliklerine göre birbirlerini tamamlamak üzere bir arada tutar³⁰. Oldukça karmaşık ilişkileri bünyesinde barındıran bu

toplum sistemi doğal olarak demografik yapının çoğalarak değişmesi, ekonomik kalkınma, kentleşme ve sosyalleşmeye bağlı olarak gittikçede karmaşıklaşmaktadır.

Bu doğrultuda, 20. yüzyıl insanın kentleşmeyle başlayan modern yaşamında kurumsallaşan spor, çağımız insanının toplumsal sistemine derinlemesine girmiş ve toplumsal yapıya göre biçimlenen bir olgu olmuştur¹. Çünkü spor toplumsal yapının bağımlı bir değişkeni olarak ortaya çıkmakta ve toplumsal - tarihsel oluşum koşullarına göre gelişerek biçimlenmektedir. Tarihsel ve toplumsal gelişime ve dönüşümlere bağlı olarak spor anlayışında bir değişme olduğu gibi sporun yapısında ve işlevlerinde de önemli farklılaşmalar olmuştur. Doğal olarak günümüzde sporu toplumsal, kültürel ve hatta siyasal yapıdan ayırmanın olanağı yok gibidir². Diğer taraftan, sporda yaygın bir kamuoyu eğilimi olarak birçok sporcu, sporsever ve akademisyen politikanın spora karıştırılmaması gerektiğini düşünmüşlerdir. Ancak politika ve spor insanlığı etkileyen temel iki faktör olduğu için bunları birbirinden ayırmak oldukça zordur²⁹. Çünkü siyasetin spora yönelik “ilgi”si ve spor ile siyasetin içiçeliği o denli yoğundur ki, spor tarihini incelemek bir anlamda toplumların tarihini incelemektir²⁷. Chien ve arkadaşları (2009) bu birlikteliği “sporun ve siyasetin tamamen farklı birimler olduğu hala düşünen bazı insanlar olabiliyorken kanıtlar ortaya çıkarıyor ki spor ve politika dünyaları arasında bir ayırım oluşturmak, herhangi ciddi bir sosyal yorumcu için artık mümkün değildir” şeklinde yorumlamıştır⁷.

Bu bağlamda Jary ve Horne, sporu “devlet oluşumunu yaşantılamakta olan modernleşen toplumların içerisinde belli gerilimleri simgesel olarak çözüme kavuşturan bir dizi pratik olarak ifade eder”. Kurumsallaşmış sporu genelde beden eğitiminin sportif biçimleri yoluyla toplumsal denetime uygun değerlerin aşılmasının bir aracı olarak düzenleyen devlet; sportif faaliyetleri hem kitlesel eğlencenin evrensel bir vasıtası olarak hem de ulusal ve uluslararası politik / ideolojik mücadelenin simgesel temsili olarak kamusal bir değer olarak kavrar²⁵. Çünkü spor, özellikle de profesyonel spor yenilecek, alt edilecek diğerlerini gerektirdiği için, bu tür simge ve inanç kümelerinin üretilmesi yani türdeş olmayan bir ‘biz’in içindeki gerçek farklılıkların silinerek bir ‘Kurmaca Ulus Birliği’nin kurulması için çok elverişli bir ilişkisel mekân sunmaktadır²¹. Bununla birlikte, modern sporlar çoğu zaman toplumu birleştirici olan görünümüne rağmen kimi zamanlar sosyal yapıdaki ayrılıkları şiddetli bir kavgaya / bölünmeye götürerek tehlikeye atabilir⁴.

Konuya diğer bir perspektiften baktığımızda spor ve iktidar ilişkisinde karşılıklı bir faydalanma durumu söz konusudur. Siyasal iktidar sporun her türlü gelişimine olanaklar sunarken olası başarıdan da pay çıkartma hakkını kendine saklamakta ve gerektiği yerlerde bu başarıyı kendi lehine kullanmaktadır. Özellikle, otoriter devlet yapısına sahip ülkelerde sporun desteklenmesinin başlıca amacı, kitlelerin toplumsal dizgedeki konumlarını sporun büyümesine kapılarak unutmalarını sağlamaktır¹⁴. Bu açıdan iktidarlar genellikle sporu, sosyal tabakaları tanımlamak amacıyla “elit” ve “yığın” sporları olarak ayırmışlardır. Bu “güç, itibar ve zenginliğe girişte daha az katılım imkânları bulunan sosyal grupların hiyerarşik düzenlenmesi veya toplumdaki sosyal tabakalar” sorunsallığın temeli olduğu için açık politik imalar içerir²⁵. Ayrıca spor aracılığıyla gerçekleşen bölünmüşlük, aslen verili sınıfsal

bölünmüşlük doğrusunun gizlenmesine veya yanlış yansıtılmasına yararken, insanların spor aracılığıyla günlük kaygılarından geçici bir psikolojik rahatlama ile uzaklaşmalarına da yardımcı olmaktadır²⁷.

Ayrıca spor, kendi iktidarlarını simgeleştirmeye ve doğallaştırmaya çalışan ideolojilerin inşası açısından önemlidir. Bundan dolayı spordaki politikanın ve sporun politikasının tarihi, spor kurumları ve politik kurumlar arasındaki bir dizi anlaşmazlıklar ve işbirlikleri olarak ideoloji yüklü eklemleme dizisi olarak ele alınabilir. Sporun eşanlı olarak hem politikleştirilmiş ama hem de yaygın bir şekilde politikanın etkisinde ya da üzerinde olduğu düşünülebilir²⁵.

Gerçekte modern çağda siyasetin sporla iç içe geçmesinin arka planında, sporun toplumsal işlevi bir yana, sporun kitlesel bir özellik taşımaya başlamasıyla geniş halk yığınlarını ilgilendiren, cezbeden sosyal bir olgu olması ve siyasetin en önemli özelliğinin kitlelere hitap ediyor olması yatmaktadır¹⁷. Çünkü sanayi devrimi sonrası boş zaman olgusunun gelişmesiyle beraber, sporun, sadece boş zaman lüksüne sahip belli bir elit grubun eğlencesi olmaktan çıkıp kitlelere yayılması, sporun önemini tüm dünyada arttırmıştır. Sporun kitleler üzerindeki etkisinin farkında olan birçok devlet adamı ve diktatör, spor alanlarını kendi ideolojilerinin üstünlüğünü göstermek veya siyasal popülaritelerini arttırmak amacıyla kullanmışlardır²⁸.

Spor siyaset ilişkisine yönelik ifade etmeye çalıştığımız bu etkileşimlere ve siyasal açıdan sporun olumlu ve olumsuz kullanımına yönelik benzer durumların, ülkemizde de söz konusu olduğuna dair yaygın bir kanaat olmakla birlikte, konuya yönelik yerli literatür oldukça yetersiz ve var olanlarda büyük ölçüde teoriktir. Dolayısıyla bu çalışmada, spor siyaset etkileşimine yönelik milletvekili ve akademisyen görüşleri spor-siyasal sistem ilişkileri, spor-devlet ilişkileri ve spor-siyaset ilişkileri çerçevesinde incelenecektir.

YÖNTEM

Araştırma durum tespitine yönelik tarama modelinde bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bölümlerinde, sosyal alanda çalışma yapan öğretim elemanları ve milletvekilleri çalışmanın evrenini, bu grubun içinden random yöntemi ile seçilen 86 akademisyen ve 83 milletvekili de örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen “Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği” uygulanmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlilik

Ölçeğin kapsam geçerliği uzman görüşleriyle sağlanmış, yapı geçerliğini test etmek amacıyla ise faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, işler durumunda bulunan 29 madde için tekrar faktör analizi işlemi yapılmıştır. İkinci analiz sonucunda KMO 0,746, Barlett Testi sonucu ise anlamlı (1392,626) bulunmuştur. Bu test sonuçları da verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

“Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği”nde bulunan 48 maddeye ilişkin ilk faktör analiz sonuçlarına göre faktör sayısı 4 olarak belirlenmiştir. Daha sonra yapılan analizlerde faktör sayısı 3’e, madde sayısı da 29’a indirilmiştir. I.Faktörde (Spor-siyasal sistem ilişkisi) 13 (4, 7, 8, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 31, 32, 48 nolu ifadeler), II.Faktörde (spor-devlet ilişkisi) 6 (10, 11, 12, 13, 33, 34 nolu ifadeler), III.Faktörde (spor-siyaset ilişkisi) 10 (1, 16, 27, 29, 35, 39, 43, 44, 45, ve 46 nolu ifadeler) madde bulunmaktadır. “Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği”nin faktör analizi sonuçları Toplam: % 47,226 Faktör-1: %19,902 Faktör-2: %16,442 Faktör-3: %10,882’dir. Ölçeğin güvenirliliğini test etmek amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre Cronbach Alpha değerleri şöyledir; I.Faktör (spor-siyasal sistem ilişkisi) için 0,84; II.Faktör (spor devlet ilişkisi) için 0,84; III.Faktör (spor-siyaset ilişkisi) için 0,76 ve toplam Cronbach Alpha değeri, 88,37 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak temel tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden olan frekans ve yüzde dağılımları analizi yapılmıştır. Ayrıca, milletvekili ve akademisyen olan katılımcıların “Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği”nde ortaya çıkan puanlarının alt boyutlara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacı sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan ve parametrik olmayan yöntemler içinde yer alan “Kruskal Wallis H Test” ve iki ilişkisiz örnek gruplarının ortalamaları arasındaki ortaya çıkan farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için “ilişkisiz örneklem t-test uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırma grubunun demografik bilgileri şu şekildedir. Çalışmada yer alan milletvekillerinin %8.4’ü kadın, %91.6’sı erkektir. Milletvekilliği yapma dönemlerine baktığımızda katılımcıların, %55.4’ü bir dönem, %37.3’ü iki dönem, %7.2’si üç dönemdir milletvekilliği yapmaktadır. Bir spor kulübünün veya federasyonun yönetim kademelerinde yer alma oranlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun (%72.3) böyle bir görevde bulunmadığı ve %27.7’sinin sporla ilgili bir meclis çalışmasına katıldığı tespit edilmiştir. Akademisyenlerin ise; %14’ü kadın, %86’sı erkektir. Akademik unvanlarına bakıldığında %5.8’i Profesör, %48.8’i Yardımcı Doçent, %24.4’ü Araştırma Görevlisi, %20,9’unun

Öğretim Görevlisi olduğu ve %44.2'sinin bir spor kulübünün veya federasyonun yönetim kademelerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Bu analizlere ek olarak, iki ilişkisiz örnek gruplarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için "İlişkisiz Örneklemeler t-Testi" kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $\alpha = 0,05$ olarak alınmıştır.

Tablo 1. Milletvekillerinin Bilgi Formunda Yer Alan Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı

Soru	İfadeler	n	%
Devletin spor faaliyetlerine ayırdığı bütçe Türkiye'nin şartlarına göre yeterli mi?	Evet	11	13.3
	Hayır	48	57.8
	Kısmen	24	28.9
	Toplam	83	100
Seçim bölgenizden sporla ilgili talepler ne sıklıktadır?	Oldukça Fazla	28	33.7
	Ara sıra	48	57.8
	Hiçbir zaman	7	8.4
	Toplam	83	100
Seçim bölgenizle ilgili sportif faaliyetleri desteklemek siyasi açıdan önemli midir?	Evet	52	62.7
	Hayır	3	3.6
	Kısmen	28	33.7
	Toplam	83	100
Sizce sporda siyasetin rolünü hangi ifade tanımlamaktadır?	Siyasetin bir rolü vardır ve olması gerekir	18	21.7
	Siyasetin bir rolü vardır, fakat olmaması gerekir	40	48.2
	Siyasetin bir rolü yoktur ve olmamalıdır	23	27.7
	Siyasetin bir rolü yoktur, fakat olmalıdır	2	2.4
	Toplam	83	100
Sizce hükümet öncelikli olarak hangi tür spor işlevini yerine getirmelidir?	Fiziki altyapı (araç-gereç-tesis yapımı)	50	60.2
	Sporun kitlelere yayılması (sağlık için spor)	27	32.5
	Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	6	7.2
	Toplam	83	100
Bir spor politikası ya da programı oluşturmadaki en büyük engel nedir?	İlgi yoksunluğu	6	7.2
	Maddi kaynak yoksunluğu	19	22.9
	Yeterli siyasi desteğinin olmaması	4	4.8
	Spor bilinci yoksunluğu (eğitim)	54	65.1
	Toplam	83	100

Sizce uluslararası müsabakaların ülkeler açısından anlamı nedir?	İtibar	42	50.6
	Milliyetçiliği tetikleme	3	3.6
	Uluslararası ilişkiler	25	30.1
	Dış siyasete yön verme	2	2.4
	Ekonomik gelişimi teşvik etme	4	4.8
	Diğer (belirtiniz)	7	8.4
	Toplam	83	100

Tablo 1’de spor siyaset ilişkisine yönelik olarak milletvekillerinin görüşleri incelendiğinde, %57.8’nin “devletin spor faaliyetlerine ayırdığı bütçeyi Türkiye’nin şartlarına göre yeterli bulmadığı”, %33.7’sinin “seçim bölgelerinden sporla ilgili gelen taleplerin” oldukça fazla olduğu ve %62.7’sininde “seçim bölgelerinde sportif faaliyetleri desteklemelerinin siyasi açıdan” önem arz ettiği, fikrinde olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan milletvekillerinin, %21.7’sinin sporda siyasetin bir rolü vardır ve olması gerekir, %48.2’sinin ise siyasetin bir rolü vardır, fakat olmaması gerekir, görüşünü ifade ederek spora yönelik siyasetin etkisine vurgu yapmıştır. Bununla birlikte milletvekillerinin, %60.2’si “hükümetlerin öncelikli olarak” fiziki altyapıya önem vermesi, %50.6’sı uluslararası müsabakaların ülkelerin itibarına katkı yaptığı görüşünü savunmaktadır.

Tablo 2. Akademisyenlerin Bilgi Formunda Yer Alan Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı

Soru	İfadeler	n	%
Türkiye’de akademik alanda spor-siyaset ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar sizce yeterli mi?	Evet	1	1.2
	Hayır	68	79.1
	Kısmen	17	19.7
	Toplam	86	100
Devletin spor faaliyetlerine ayırdığı bütçe Türkiye’nin şartlarına göre yeterli mi?	Evet	-	-
	Hayır	56	65.1
	Kısmen	30	34.9
	Toplam	86	100
Sizce Türkiye’de sporda siyasetin rolünü hangi ifade tanımlamaktadır?	Siyasetin bir rolü vardır ve olması gerekir	22	25.6
	Siyasetin bir rolü vardır, fakat olmaması gerekir	58	67.4
	Siyasetin bir rolü yoktur ve olmamalıdır	3	3.5
	Siyasetin bir rolü yoktur, fakat olmalıdır	3	3.5
	Toplam	86	100

Sizce hükümet öncelikli olarak hangi tür spor işlevini yerine getirmelidir?	Fiziki altyapı (araç-gereç-tesis yapımı)	37	43.0
	Sporun kitlelere yayılması (sağlık için spor)	36	41.9
	Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	13	15.1
	Toplam	86	100
Bir spor politikası ya da programı oluşturmadaki en büyük engel nedir?	İlgi yoksunluğu	2	2.4
	Maddi kaynak yoksunluğu	18	20.9
	Yeterli siyasi desteğinin olmaması	10	11.6
	Spor bilinci yoksunluğu (eğitim)	56	65.1
	Toplam	86	100
Sizce uluslararası müsabakaların (Olimpiyatlar, Dünya Şampiyonaları) (ülkeler açısından anlamı) gerçeği nedir?	İtibar	39	45.3
	Milliyetçiliği tetikleme	7	8.1
	Uluslararası ilişkiler	19	22.1
	Dış siyasete yön verme	5	5.8
	Ekonomik gelişimi teşvik etme	10	11.6
	Diğer (belirtiniz)	6	7.1
	Toplam	86	100

Tablo 2’de yer alan spor siyaset ilişkisine yönelik ifadeler incelendiğinde, akademisyenlerin, %79.1’i “Türkiye’de akademik alanda spor-siyaset ilişkisi üzerine yapılan çalışmaları” yetersiz görmekte, %65.1’i de “devletin spor faaliyetlerine ayırdığı bütçenin Türkiye’nin şartlarına göre az olduğunu”, belirtmektedir. “Sporda siyasetin rolünü”, %25.6’sı siyasetin bir rolü vardır ve olması gerekir, %67.4’ü ise siyasetin bir rolü vardır, fakat olmaması gerekir seçenekleriyle değerlendirmektedir. “Hükümet öncelikli olarak hangi tür spor işlevini yerine getirmelidir?” ifadesi araştırma grubunun %43’ü tarafından fiziki altyapı, %41.9’u tarafından sporun kitlelere yayılması şeklinde yorumlanmaktadır. Katılımcıların yarıya yakını (%45.3) “uluslararası spor müsabakalarının ülkelerin” dünya kamuoyundaki itibarına katkı yaptığını, %22.1’de uluslararası ilişkilerde bir etken olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 3. Milletvekillerinin ve Akademisyenlerin Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Puanları

Alt Boyutlar	Katılımcılar	n	Ortalama	S.S
Spor-Siyaset İlişkisi	Milletvekili	83	3.49	.46
	Akademisyen	86	3.98	.56
Spor-Siyasal Sistem İlişkisi	Milletvekili	83	3.78	.59
	Akademisyen	86	4.18	.56
Spor-Devlet İlişkisi	Milletvekili	83	3.74	.58
	Akademisyen	86	4.11	.72

Katılımcıların Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin ortalama puanlarının istatistiksel bulgularına göre, Milletvekillerinin ve Akademisyenlerin, spor örgütlerinin yönetim modellerine ve siyaset kurumunun spor örgütlerine yönelik etkisini içeren ifadelerin yer aldığı, "Spor-Siyasal Sistem İlişkisi" alt boyutuna ilişkin ortalama puanlarının birinci sırada yer aldığı ve bunu sırasıyla "Spor-Devlet İlişkisi" alt boyutunun ve "Spor-Siyaset İlişkisi" alt boyutunun izlediği tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile, her iki katılımcı grubu içinde spor siyaset etkileşiminde "Spor-Siyasal Sistem İlişkisi"nin daha ön planda olduğu ifade edilebilir.

Ayrıca alt boyutların bazı maddelerine verilen cevaplarda ise; akademisyenlerin spor siyaset ilişkisi alt boyutuna ait görüşleri, katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde, "spor hizmetleri devletin sorumluluklarındandır" ifadesine büyük bir çoğunluğun (%86,1) katıldığı ve %90,7'sinin de "spor yatırımlarının gerçekleşmesinde siyasi etkileri" önemli gördükleri tespit edilmiştir. Akademisyenlerin tamamına yakını (%93) "sporu toplumda milli kimlik oluşturmada bir etken", %62,8'de "sporu politik toplum içerisindeki, bireylere biçilen uygun rolleri öğretmek" için kullanıldığını söylemektedir. Araştırma grubunun %93'ü "uluslararası müsabakaların düzenlenmesinde politik unsurlar, devletlerarası dengeler etkilidir" yönünde görüş belirtirken, milletvekillerinin ise sporsiyaset ilişkisi alt boyutuna ait görüşleri incelendiğinde, "spor hizmetlerini devletin sorumlulukları" arasında gören milletvekillerinin oranı %79,5'dir. "Spor yatırımlarının gerçekleşmesinde siyasi etkilerin" önemli olduğunu belirtenlerin ve "sporu toplumda milli kimlik oluşturmada bir etken" olarak görenlerin oranları da birbirine yakındır (sırasıyla; %73,5; %78,3). %68,7 milletvekili de "uluslararası müsabakaların düzenlenmesinde politik unsurlar, devletler arası dengeler etkilidir" yönünde görüş bildirmiştir.

Araştırma kapsamına alınan akademisyenlerin "spor siyasal sistem ilişkisi" alt boyutuna ilişkin olarak, "sporum sevk ve idaresinden sorumlu kuruluş Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bağımsız bir üst yapı olmalıdır" ifadesini %82,5 oranında kabullendikleri, %60,5'nin "spor federasyonlarında özerkleşmenin siyasetin spor yönetimindeki etkisini azaltacağına" inandıkları, %68,6'sının da "sporum bağımsız bir üst yapı modeli ile sevk ve idare edilmesinin, siyasetin spor yönetimindeki etkisini azaltacağını" belirttikleri tespit edilmiştir. "Spor siyasal sistem ilişkisi" alt boyutuna ilişkin olarak, milletvekillerinin, "sporum sevk ve idaresinden sorumlu kuruluş Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bağımsız bir üst yapı olmalıdır" görüşünü %78,3'ünün benimsediğini ancak %3,6'sının bu görüşe kesinlikle katılmadığını, %67,5'inin "spor federasyonlarında özerkleşmenin", %79,5'inin de "sporum bağımsız bir üst yapı modeli ile sevk ve idare edilmesinin", siyasetin spor yönetimindeki etkisini azaltacağını ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca "Spor siyaset kurumları karşısında bağımsız olmalıdır" yönünde görüş belirten akademisyenler, grubun %90,7'sini, milletvekillerinde ise %84,3'nü oluşturmaktadır.

Spor devlet ilişkisi alt boyutunda bazı maddeler incelendiğinde de akademisyenlerin, %88,3'ü "sportif programlar ve faaliyetler için kanuni teminatların sağlanması" gerektiğini belirtmekte, %36'sı "sporum uluslararası siyasette bazı ülkeleri dışlamak için bir araç olarak

kullanıldığını” ve %88,4’ü de “ülkelerin ve insanların moral için uluslararası müsabakalara ihtiyaç duyduğunu” ifade etmektedirler. Milletvekillerinin, %79,5’i “sportif programlar ve faaliyetler için kanuni teminatların sağlanması” görüşündedir. “Spor uluslararası siyasette bazı ülkeleri dışlamak için bir araç olarak kullanılmıştır” maddesinde ise katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum seçenekleri %27,7’lik sonuçla eşit oranda dağılım göstermiş ve “tüm ülkeler ve insanlar moral için uluslararası müsabakalara ihtiyaç duyarlar” maddesinde ise milletvekilleri en yüksek oran olarak %69,9’la katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tablo 4. Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeğinden Alınan Puanların Araştırma Grubunun “Hükümet Öncelikli Olarak Hangi Tür Spor İşlevini Yerine Getirmelidir?” Sorusuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Alt Boyut	İfadeler	n	%	Sıra Ort.	X ²	p
Milletvekilleri	Spor-Siyaset İlişkisi	Fiziki altyapı	50	60.2	47.11	6.608	0.037
		Sporun kitlelere yayılması	27	32.5	36.15		
		Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	6	7.2	25.75		
	Spor-Siyasal Sistem İlişkisi	Fiziki altyapı	50	60.2	44.67	1.808	0.405
		Sporun kitlelere yayılması	27	32.5	38.96		
		Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	6	7.2	33.42		
	Spor-Devlet/İktidar İlişkisi	Fiziki altyapı	50	60.2	43.39	0.441	0.802
		Sporun kitlelere yayılması	27	32.5	39.63		
		Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	6	7.2	41.08		
Akademisyenler	Spor-Siyaset İlişkisi	Fiziki altyapı	37	43.0	42.38	2.246	0.325
		Sporun kitlelere yayılması	36	41.9	47.46		
		Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	13	15.1	35.73		
	Spor-Siyasal Sistem İlişkisi	Fiziki altyapı	37	43.0	42.78	0.094	0.954
		Sporun kitlelere yayılması	36	41.9	43.61		
		Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	13	15.1	45.23		
	Spor-Devlet/İktidar İlişkisi	Fiziki altyapı	37	43.0	44.77	5.709	0.068
		Sporun kitlelere yayılması	36	41.9	47.54		
		Spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi	13	15.1	28.69		

Tablo 4’de Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeğinden Alınan Puanların araştırma grubunun hükümet öncelikli olarak hangi tür spor işlevini yerine getirmelidir? sorusuna ilişkin görüşlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Buna göre milletvekillerine ait puanlar arasında yalnızca spor-siyaset ilişkisi alt boyutunda anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu farkın ise “fiziki altyapı”nın öncelikli olarak desteklenmesi gerektiği görüşü ile “spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi” gerektiği görüşüne yönelik ifadeler arasında olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, akademisyenlerin Spor Politika Etkileşimini Algılama Ölçeği Alınan Puanların hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, spor siyaset etkileşimi, kullanılan ölçekten elde edilen veriler ışığında yorumlanarak ve literatür temelli olarak tartışılmıştır.

Spor siyaset ilişkisine yönelik milletvekillerinin görüşleri incelendiğinde; “seçim bölgelerinden sporla ilgili gelen taleplere” oldukça fazla diyenlerin %33.7, ara sıra diyenlerin %57.8 oranında olduğu görülmekte, %62.7’si ise “seçim bölgelerindeki sportif faaliyetleri desteklemenin siyasi açıdan önemli” olduğunu belirtmektedir (Tablo 1).

Siyasetçiler özellikle seçim sürecinde sportif faaliyetlere ve bölgelerin spor kulüplerine karşı daha hassas yaklaşmaktadırlar, eski başbakanlardan Özal’ın yaşadığı bir deneyim oldukça dikkat çekicidir. *“Biz politikacı olarak sahneye atıldığımız zaman şunun da farkına vardık. Futbol hakikaten politikayla yakından ilişkili. Yani gittiğimiz her yerde halk ile bir ilişkimiz varsa buda otomatikman geliyor. Maraş’a gittiğimiz zaman seçim öncesi bağışmalar bir tarafa, Maraşspor 1.lige bütün kavga kıyamet onda kopuyor, Malatya miting meydanında da aynı hadiseyi gördüm. Malatyaspor taraftarları onlarda 1.lige çıkmak istiyorlar, ondan sonra benden söz istiyorlar birinci lige. Ben de orada hiç unutmuyorum dedim ki: Anavatan iktidara Malatyaspor birinci lige tabii müthiş alkış aldık”²³.*

Araştırma kapsamına alınan milletvekillerinin %57.8’i “devletin spor faaliyetlerine ayırdığı bütçeyi Türkiye’nin şartlarına göre yeterli” bulmamakta, %28.9’u da kısmen yeterli olduğunu söylemektedir (Tablo1). Güngörmüş ve arkadaşlarının (2007) araştırmasında, milletvekillerinin %90.8’inin genel bütçe içerisinde spora ayrılan bütçe “yeterli değildir”, %9.2’sinin “yeterlidir” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir¹⁶. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir.

Milletvekillerinin, “sizce sporda siyasetin rolünü hangi ifade tanımlamaktadır?” sorusuna siyasetin bir rolü vardır, fakat olmaması gerekir diyenlerin %48.2, siyasetin bir rolü yoktur ve olmamalıdır diyenlerin %27.7 olduğu, %60.2’sinin “hükümetlerin öncelikli olarak” fiziki altyapı yatırımlarına destek vermesi gerektiğini belirttiği, “bir spor politikası ya da programı oluşturmadaki en büyük engelin” %65.1 oranıyla spor bilinci yoksunluğu

olduğu, ve yarısının (%50.6) “uluslararası müsabakaların ülkeler açısından anlamının” itibar olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir (Tablo 1).

Benzer çalışmalara bakıldığında, Güngörmüş ve arkadaşlarının (2007) milletvekillerinin Türk sporunun sorunlarına ilişkin görüşleri önem sırasına göre analiz edildiğinde, 1. derecede “spor tesisleri yeterli düzeye çıkartılmamaktadır” %26.7’lik oranla ilk sırayı aldığı tespit edilmiştir¹⁶. Nam (1997), araştırma sonuçlarına göre, araştırma grubunun spor faaliyetlerine katılım engellerini, finansal kaynak, ilgi ve tesis eksikliği olarak belirtmiştir²².

Tablo 2’deki verilerden de anlaşılacağı gibi, akademisyenlerin, %79.1’i “Türkiye’de akademik alanda spor-siyaset ilişkisi üzerine yapılan çalışmaları” yetersiz görmekte, %65.1’ide “devletin spor faaliyetlerine ayırdığı bütçenin Türkiye’nin şartlarına göre az olduğunu”, belirtmektedir. “Sporda siyasetin rolünü”, %25.6’sı siyasetin bir rolü vardır ve olması gerekir, %67.4’ü ise siyasetin bir rolü vardır, fakat olmaması gerekir seçenekleriyle değerlendirmektedir. “Hükümet öncelikli olarak hangi tür spor işlevini yerine getirmelidir?” ifadesi araştırma grubunun %43’ü tarafından fiziki altyapı, %41.9’u tarafından sporun kitlelere yayılması şeklinde yorumlanmaktadır. Katılımcıların yarıya yakını (%45.3) “uluslararası spor müsabakalarının ülkelerin” dünya kamuoyundaki itibarına katkı yaptığını, %22.1’de uluslararası ilişkilerde bir etken olduğunu ifade etmektedir. Konuyla ilgili olarak Houlihan, spor olaylarında başarı, ve özellikle spor olaylarına ev sahipliği yapmanın, ulusal başarının geçit töreni için iyi huylu ve tehlikesiz bir uygun ortam sağladığı görüşündedir¹⁹.

Ayrıca uluslararası çaptaki organizasyonlarda tercih edilen ve bu alandaki başarısı bilinen bir ülke olmak, o ülke için ciddi bir kazanımdır. Örneğin çeşitli siyasi ve ekonomik zirvelere ev sahipliği yapmak ve bu şekilde dünya siyasetinin şekillenmesinde rol oynamak, dünyanın sayılı liderlerini ve politikayı şekillendiren aktörleri buluşturacak sağlıklı bir iletişim zemini oluşturmak, “kilit ülke” konumu sağlayacaktır. Olimpiyatlar gibi önemli spor organizasyonları ve dünya çapındaki sanatsal buluşmalar, ülke itibarına olumlu bir hanede yazılacaktır⁵.

Katılımcıların Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği”nin alt boyutlarına ilişkin ortalama puanlarının istatistiksel bulgularına göre, Milletvekillerinin (\bar{X} =3.78) ve Akademisyenlerin (\bar{X} =4.18) “Spor-Siyasal Sistem İlişkisi” alt boyutuna ilişkin ortalama puanlarının birinci sırada yer almıştır. Bir başka ifade ile her iki katılımcı grubu içinde, spor örgütlerinin yönetim modellerine ve siyaset kurumunun spor örgütlerine yönelik etkisini içeren “Spor-Siyasal Sistem İlişkisi”nin, spor siyaset etkileşiminde daha ön planda olduğu görülmektedir. (Tablo 3).

Araştırmaya katılan bireylerin spor siyaset ilişkisi alt boyutuna ait görüşleri incelendiğinde, akademisyenlerin; “spor hizmetleri devletin sorumluluklarındandır” ifadesine büyük bir çoğunluğun (%86.1) katıldığı ve %90.7’sinin de “spor yatırımlarının gerçekleşmesinde siyasi etkileri” önemli gördükleri tespit edilmiştir. “spor hizmetlerini devletin sorumlulukları” arasında gören milletvekillerinin oranı %79.5, “spor yatırımlarının gerçekleşmesinde siyasi etkilerin” önemli olduğunu belirtenlerin oranıysa %73.5’dir.

Katılımcılar spor hizmetlerini devletin bir sorumluluğu olarak görmekte ve sportif faaliyetlerin gerçekleşmesinde siyasi etkilerin önemini belirtmektedir. Alan yazımdaki çalışmalarda bu yöndedir. Bazı örnekler bakacak olursak. Spor hizmetlerinin devletin sorumlulukları arasında olması, yada insanları niçin beden eğitimi ve sporu teşvik ettiği konusunda çok değişik sebepler vardır. Bu saikler politik, ekonomik, kültürel ve sosyal değişikliklerden etkilenerek, farklı dönemlerde ve farklı ülkelerde değişim gösterebilir. Örneğin spor 1970'lerden bu yana İngiliz Hükümeti tarafından sosyal hizmetlerin bir birimi olarak görülmektedir²².

Gratton, Taylor (1991) Houlihan (2000) göre, hükümetlerin spor işlerine kendi politik çıkarlarına yardımcı olması amacıyla karıştığına hiç şüphe yoktur. Alan yazımı göstermektedir ki, devletler ülke savunması için halkının sağlığını ve fiziksel zindeliğini geliştirmeye, kamu düzenini devam ettirmeye, ulusal prestijini artırmaya, sosyal dayanışmayı teşvik etmeye, siyasi ideolojiyi pekiştirmeye, hükümetin meşruiyetini devam ettirmeye ve arttırmaya ayrıca refah hükmünün bir parçası olarak halkın ruhsal durumu teşvik etmeye yada vergi hedeflerine ulaşmaya çalıştıkça spora müdahale etmektedir¹⁹. Ayrıca toplumların yapmadığı, yapamadığı girişimlerin ve etkinliklerin devlet, kamu kurum/kuruluşları tarafından yapılması ve bu konularda Devletin öncülük etmesi doğaldır. Spor alanında çeşitli sebeplerle kulüpleşme yönünde yeterli olmayan girişimler de devlet organlarının bu yönde attıkları adımlarla tamamlanmaktadır. Örneğin özellikle 1990'lı yıllardan sonra kulüpleşmenin öneminin fark edilmesiyle tüm Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerine, İl Müdürlükleri bünyesinde spor kulübü kurulması talimatı verilmiş, okul kulüpleri kurulması desteklenmiş ve kulüp sayıları arttırılmaya çalışılmıştır²⁰.

Gelişmiş ülkeler içinde tespitler bu yöndedir. Sporun kamu yönetimi açısından bir devlet hizmeti olarak kabul edilmesi birçok Avrupa ülkesinde de görülmekte bu durum özerkliğe yönelik bir sakınca doğurmamaktadır. Örneğin Fransa'da sporun devlet tarafından bir kamu hizmeti olarak kabul edilmiş olması, kamu yetkililerinin spor politikalarının belirlenmesinde yer almalarına olanak vermektedir. Spor sistemi ile devlet sisteminin birbiriyle ilişkili olmasına rağmen, devlet sistemi, sporun özerkliğini bozmaksızın spor sistemine nüfuz etmektedir¹⁵.

Bununla birlikte sivil toplum kuruluşları da devleti önemli bir organ olarak görmektedir. Uluslararası spor kuruluşları her insan için spor hakkının, devletler tarafından uyulması ve korunması zorunlu bir hak düzeyine çıkarılmasını talep etmektedirler. Spor devlet ilişkisine yönelik olarak spor hukuku alanında çalışma yapan Erkiner, 10 Aralık 1948 tarihli Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi: "her bireyin dinlenmeye ve boş zamana hakkı vardır" ifadesi 24. maddesinde yer almıştır. Ayrıca, UNESCO'nun 1978'de kabul etmiş olduğu "Beden Eğitimi ve Spor Uluslararası Şartı"nın 1. maddesi. " her insanın, kişiliğinin gelişmesi için elzem olan, beden eğitimi ve spora ulaşmak temel hakkı vardır ". Aynı Şart'ın 3. maddesi: "beden eğitimi ve spor programları kişilerin ve toplumun gereksinimlerine cevap verecek nitelikte olmalıdır" hükümlerini içermektedir ve 1992'de kabul edilmiş olan Avrupa Konseyi Avrupa Şartı'nda

“hükümetler, insanın gelişmesinde önemli bir unsur olan sporu teşvik niteliğinde, her bireyin spor yapmasına olanak sağlayacak tedbirleri alacaklardır” ibaresi vardır. Bu metinler, IOC’nin temel prensiplerinden, bize göre de en önemlilerinden birisi olan, “spor hakkı”nı destekler nitelikteki bu belgeler, “Devletleri muhatap almaktadırlar” tespitinde bulunmaktadır¹¹.

Spor siyaset etkileşiminin araştırıldığı spor siyaset ilişkisi alt boyutunda, “spor toplumda milli kimlik oluşturmada bir etkidir” ifadesini akademisyenlerin tamamına yakını (%93) benimserken, bu oran “spor politik toplum içerisindeki, bireylere biçilen uygun rolleri öğretmek için kullanılmıştır” ifadesinde %62.8’dir. Toplumsal yapının bütünlüğü açısından, “sporu toplumda milli kimlik oluşturmada bir etken” olarak gören milletvekillerinin oranı %78.3’tür.

Araştırmada elde edilen verilerden hareketle sporun milli kimlik üzerine etkisine uluslararası açıdan bakıldığında, örneğin farklı etnik unsurlardan meydana gelen Kanada Devleti, spor yoluyla hem Fransızca konuşan hemde İngilizce konuşan toplulukların onayladığı, ulusal kimlik sembolleri geliştirmek için yoğun çaba göstermiştir¹⁹. Hobsbawm uluslararası spor karşılaşmalarının milli mücadeleyi ifade ettiğinden bahsederek, sporun özellikle erkekleri milli duygular aşılama benzersiz ölçüde etkili olduğunu ve birey alkışlamakla yetinse bile kendi milletinin bir sembolü haline gelene geldiğini vurgular¹⁸. Rowe da “Sporun oynadığı ideolojik rol, hiçbir yerde milli duyarlılığın yaratılmasında olduğu kadar bariz ve başarılı değildir” der²⁵. Bu olguya başka bir örnek olarak da çok farklı kabilelerden oluşan devlet olarak Nijerya’yı örnek gösterebiliriz. Afrika futbolunda hep ilk sıralarda yer alan ve 94, 98, 2002 Dünya Şampiyonalarına katılarak, iki defa ikinci tura yükselen Nijerya’da 400’ün üzerinde etnik kimlik yaşamakta ve 250 farklı dil konuşulmaktadır ama uzmanlara göre konu futbol olunca her şey tek bir dil haline dönüşmektedir²⁴.

Çalışmada elde edilen bulgular, “spor siyasal sistem ilişkisi” alt boyutuna ilişkin olarak bazı maddeler incelendiğinde, “sporun sevk ve idaresinin Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bağımsız kurumlar” tarafından yönetilmesi akademisyenlerin %82.5’nin, milletvekillerinin ise %78.3’ü tarafından benimsediğini göstermektedir.

Gelişmiş ülkelerde gönüllü kuruluşlar tarafından yönetilen sporun, ülkemizde halen devlet tarafından idare edilen kurum içerisinde olduğu ve kendi kendini yönetemediği görülebilmektedir. Avrupa’nın hemen her ülkesinde spor; bağımsız bir çatı örgüt altında toplanan özerk federasyonlarla branşlarını yöneten ve sayıları yüz binleri aşan spor kulüpleri tarafından halka yaygınlaştırılan bir yapılanma içindedir. Örneğin CCPR (Central Council of Physical Recreation and Sport) İngiltere’de fiziksel rekreasyon ve sporun yaygınlaştırılması, geliştirilmesi, araştırılması ve idare edilmesinden sorumlu devlet dışı bir organdır ve bünyesinde 250’den fazla hükümet dışı yönetim organı ve 150 binden fazla spor kulübünü barındırır. Aynı görevi Alman Spor ve Olimpiyat Birliği (DOSB -Deutcher Olympische Sport Bund) 75 spor yönetim organı, Alman Gençlik Sporları(DSJ) ve Eyalet Spor Birliği (DSB) ve 90,000’ e yakın spor kulübü ile Almanya’da yürütmektedir⁹.

İlgili soruya ilişkin olarak ülkemizdeki çalışmalar incelendiğinde, Aydın, Demir ve Yetim (2007), Türk spor politikalarında öngörülen hedeflerin uygulamada istenilen düzeyde gerçekleşmediğini, buna neden olarak da sporu yönetenlerin konuya devlet politikası olarak değil, siyasi hesaplarla yaklaşımları, sorunları günübirlik çözümlerle giderme yoluna gitmeleri ve sporun topluma yaygınlaştırılmasından çok sporda madalya sayısı ve başarıyı ön planda tutmalarından kaynaklandığını gerekçe göstermiştir³.

Araştırmada akademisyenlerin, %60.5'i, milletvekillerinin ise %67.5'inin "spor federasyonlarında özerkleşmenin" ve akademisyenlerin %68.6'sı ile milletvekillerinin %79.5'inin de "sporun bağımsız bir üst yapı modeli ile sevk ve idare edilmesinin, siyasetin spor yönetimindeki etkisini azaltacağına" inandıkları bulunmuştur.

Özerk yönetimin amaçlarından biri en kolay, en etkili, en verimli ve en kaliteli bir şekilde hizmetlerin gerçekleşmesini sağlamaktır. Erturan ve Yenel (2004)'in federasyonların özerkliği üzerine yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan başkanların da "Özerk yapıdaki federasyonların spor hizmetlerinde daha etkin ve verimli olacağı" görüşüne ne ölçüde inanmaktasınız?" maddesine ilişkin %46.2 oranıyla "pek çok", %41.0 oranıyla da "çok" yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir¹³. Erturan ve İmamoğlu (2006)'nın araştırmasında da başkanlar özerkliğin idari gereklerinden karar alma ve kararları uygulama konusunda ise başkanlar yönetim kurulunda kararların alınmasının hızlandığını, rahatladığını ve baskılardan uzak olduğunu ifade etmişlerdir. Devlete bağlı hizmet vermenin değişen hükümetler ve politikaları nedeniyle alınan kararlarda farklı eğilimlere sebep olduğunu, ancak özerklik ile bağımsız kararların yalnızca hizmet verilen spor branşının çıkarına alındığı konusunda hemfikir olan başkanlar, idari özerkliğin kendilerine tanıdığı personel istihdamının da olumlu sonuçlar doğurduğuna dair inançlarını belirtmişlerdir¹².

Ancak Türkiye'de spor federasyonlarının özerkliği ilgili en çok tartışılan konu devletin verdiği desteğin mali özerklik açısından sakıncaları ve denetimde yaşanan aksaklıklardır. Gök ve Sunay'a göre de, özerkliğin temel unsurlarından biride mali özerkliktir, Türkiye şartları açısından belli federasyonlar dışındaki spor federasyonlarının devlet desteği olmaksızın faaliyetlerini yürütmesi imkânsızdır, kamuoyunda bu durumun özerlikle çeliştiği parayı veren kurumun yönetimi de müdahale edeceği ve bağımsız davranılamayacağı tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Devletin spor federasyonlarına mali desteği her ülkede mevcuttur ve özerkliğe yönelik bir engel teşkil etmemektedir ancak bu destek belli bir çevrede ve ilkelerde gerçekleşmelidir¹⁵.

Öyle ki, kamu yönetim tarzımızın benzeştiği Fransa'da spor faaliyetlerinin kamu hizmeti niteliği taşıması ve kamu fonlarının tahsisi devlete, her federasyonun politikasının belirlenmesinde söz hakkı vermektedir. Bu nedenle, 1992 yılında "amaç sözleşmeleri" yasayla yürürlüğe girmiş ve bakan ile federasyon başkanı arasında imzalanan bu sözleşmeler, aynı zamanda ilgili spor dalının uygulamasının geliştirilmesine yönelik amaçları ve kullanılacak kaynakları, sporcuların çalışma hayatına entegrasyonunu belirlemektedir.

Devlet, bu nedenle, spor federasyonlarına “amaç sözleşmeleri” aracılığıyla ve teknik çerçeveler sağlayarak destek vermektedir. Amaç sözleşmeleri, devlet ile spor federasyonları arasındaki mali partnerliğin ana aracıdır. Fransa’da devlet ile spor federasyonları arasındaki ilişki kapsamına bakıldığında, devlet onaylı spor federasyonları, amaç sözleşmesiyle belirlenen koşullar altında devletten mali destek alabilirler. Devlet Personeli ya da devlet tarafından ücreti ödenen kamu görevlileri, federasyonlar içerisinde teknik danışman olarak görevlendirilebilirler¹⁵.

Araştırmada “spor siyaset kurumları karşısında bağımsız olmalıdır” yönünde görüş belirten akademisyenler, grubun %90.7’sini, milletvekilleri ise %84.3’nü oluşturmaktadır. Nam (1997) araştırma sonuçlarına göre katılımcılar, genel olarak siyasetin spor üzerinde önemli bir rolü olduğunu düşünmekte ancak, önyargısız ve çıkar beklemeden siyasetin sporu desteklemesini arzu etmektedirler²².

“Spor devlet ilişkisi alt boyutundaki” diğer bir ifade incelendiğinde katılımcıların görüş birliğinde olduğu görülmektedir. Verilere göre akademisyenlerin %88.3’ü ve milletvekillerinin %79.5’i de “sportif programlar ve faaliyetler için kanuni teminatların sağlanmasını” istemektedir (Tablo 3). Toplum üzerinde daha önce izah edilen etkileri olan sporun, tarihi süreç içerisindeki fonksiyonları ile bugünkü yaygınlığı, popülerliği, sosyal, ekonomik, politik, uluslararası ilişkiler, tanıtım ve eğitim yönünden etkileri ve gelecekte üstleneceği roller göz önüne alındığında, devletlerin dolayısıyla da hükümetlerin, sporun, etkinliğinin artırılması ve olumlu yönde kullanılması için, anayasalarında, kanunlarında gelecekle ilgili plan ve programlarında yer vermeleri kaçınılmaz olmuştur.

Ülkemizde, devletin spora etkili ve devamlı bir destek sağlamanın hukuki dayanağı olan 1982 Anayasasında ise spor konusunda özel düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Türk sporunun milli ve uluslararası alandaki spor politikasının amaç ve hedeflerini belirleyen ve devletin spor politikasını ana hatlarıyla ortaya koyan 1982 Anayasasının 59. maddesine göre, “Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır. Sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur”. Bu hükmün gerekçesinde; sağlık hizmetlerinin bir parçasını beden sağlığının spor yaptırarak korunmasının teşkil ettiği, sporun kitlelere yayılmasının bu amacın teminine yarayacak araçlardan en etkin olduğu, sporun sadece fiilen spor yapanları değil, seyirciler için de eğitici ve sağlık kurallarına uygun bir ortamda yaşamaya sevk edici etkileri sebebiyle sporun geliştirilmesinin devletçe ele alınmasının öngörüldüğü belirtilmektedir³.

Sporun siyasal açıdan uluslararası etkisine bakıldığında, olumsuz bir durumda dışlayıcı unsur olarak kullanılmasındır. Sözelimi uluslararası barış, eşitlik ve kardeşlik gibi evrensel değerleri gerçekleştirme ve yaygınlaşmasına aracılık etmesi temel felsefe olarak kabul edilen olimpiyat oyunlarında dahi, bu olgu ya zaman zamanda olsa rastlanılmıştır. Konuyla ilgili düşüncelerine başvurduğumuz akademisyenlerin %36’sı “sporun uluslararası siyasette bazı ülkeleri dışlamak için bir araç olarak kullanılmasına” katılırken, %23.3’ü kararsız kalmış, milletvekillerinde ise, katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum seçenekleri %27.7’lik sonuçla eşit oranda dağılım göstermiştir (Tablo 3).

Örneğin, Birinci Dünya Savaşından sonra 1920 Anvers Oyunlarına savaşta yenilen Avusturya, Macaristan, Almanya ve Türkiye davet edilmedi. İkinci Dünya Savaşını başlattığı ve Batılı demokratik ülkelerin karşısındaki cephede yer aldığı gerekçesiyle Almanya ve aynı safta yer alan Japonya, savaş sonrası yeniden başlayan olimpiyat oyunlarına çağrılmayarak, 1948 yılında yapılan Londra Olimpiyat oyunlarının dışında tutulmuştur. Irkçı politikalarından dolayı Güney Afrika, Tokyo Olimpiyatlarına çağrılmamış, bu yasaklama ancak 1992 yılında kaldırılmıştır⁸.

Araştırma kapsamına alınan akademisyenlerin %88.4'ü, milletvekillerinin ise %69.9'u "ülkelerin ve insanların moral için uluslararası müsabakalara ihtiyaç duyduğunu" ifade etmişlerdir.

Doğu (2010)'nun uluslararası ilişkiler ve spor üzerine yaptığı araştırmanın, kapsamına alınan akademisyenler, milletvekilleri, federasyon başkanları ve genel sekreterler, "oyunlar ve olimpiyatlar katılımcıların ülkelerini sportif anlamda temsil etmelerinin yanı sıra, ülkelerinin varlıklarını ve güçlerini olimpiyatlar aracılığıyla dünyaya hissettirmeleridir" sorusunu, %88'6'sının kabullenmesi çalışmamızı destekler niteliktedir¹⁰.

Özellikle bu durum dünyada az tanınan ekonomik-kültürel-tarihsel açıdan küçük kabul edilen devletler için çok daha önem arz etmektedir. Örneğin Seul Olimpiyatlarında kelebek stil yüzmede ilk altın madalya kazan siyahi sporcu olarak tarihe geçen, Anthony Nesty'nin ülkesi Surinam için bu başarı, en önemli toplumsal ve siyasal olaylardan biri olarak görülerek, yarışma günü ulusal tatil günü ilan edilmiş ve devlet tarafından sporcu adına hatıra para ve pul bastırılmıştır⁸.

Uluslararası çaptaki organizasyonlarda tercih edilen ve bu alandaki başarısı bilinen bir ülke olmak, o ülke için ciddi bir kazanımdır. Örneğin çeşitli siyasi ve ekonomik zirvelere ev sahipliği yapmak ve bu şekilde dünya siyasetinin şekillenmesinde rol oynamak, dünyanın sayılı liderlerini ve politikayı şekillendiren aktörleri buluşturacak sağlıklı bir iletişim zemini oluşturmak, "kilit ülke" konumu sağlayacaktır. Olimpiyatlar gibi önemli spor organizasyonları ve dünya çapındaki sanatsal buluşmalar, ülke itibarına olumlu bir hanede yazılacaktır⁵.

Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeğinden Alınan Puanların araştırma grubunun hükümet öncelikli olarak hangi tür spor işlevini yerine getirmelidir? sorusuna ilişkin görüşlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Buna göre milletvekillerine ait puanlar arasında yalnızca spor-siyaset ilişkisi alt boyutunda anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Bu farkın ise "fiziki altyapı"nın öncelikli olarak desteklenmesi gerektiği görüşü ile "spor örgütlerinin denetimi ve desteklenmesi" gerektiği görüşüne yönelik ifadeler arasında olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, akademisyenlerin Spor Siyaset Etkileşimini Algılama Ölçeği Alınan Puanların hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$) (Tablo 4).

Araştırma sonuçları özetlendiğinde; Siyasilerin spor olgusunun popülerliğine vurgu yaptıkları, araştırma grubunun sporda siyasetin etkisinin olduğuna inandıkları ve spora ayrılan bütçeyi yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Spor hizmetinin devletin sorumluluğunda gören katılımcılar, sportif programlar ve faaliyetler için kanuni teminatların sağlanmasını isterken, hükümetinde öncelikli olarak” fiziki altyapı yatırımlarına destek vermesi gerektiğini belirterek, spor yatırımlarının gerçekleşmesinde siyasi etkilere dikkat çekmişlerdir. Bununla birlikte spor kurumlarının siyaset kurumları karşısında bağımsız olmasına dikkat çekerek, sporun sevk ve idaresinden sorumlu kuruluşun Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bağımsız bir üst yapı ve bunun gereği olarak spor federasyonlarının özerk idare edileceği bir modelin, siyasetin spor yönetimindeki etkisini azaltacağına inandıkları bulunmuştur.

Sonuç olarak; insanlık tarihi ile birlikte başlayan spor hareketleri, tarih boyunca çok çeşitli ve farklı amaçlar uğruna yapılmıştır. İlk başlarda doğal gereksinimlerin karşılanması amacıyla yapılan spor, daha sonraki zamanlarda beden eğitimi ve sosyal bir boyut kazanarak başlı başına sosyolojik bir olgu haline gelmiştir. Bu sosyolojik olguyu siyaset kurumunun keşfetmesi çok fazla zaman almamıştır. Yine ilköğretimden itibaren siyasetçiler sporun toplum üzerindeki gücünü ve etkisini görmüşler ve tüm toplumsal ve siyasal ilişkilerinde bu olgunun gücünü kullanmak istemişlerdir. Sporun siyasal olarak kullanımı modern zamanlarda daha da fonksiyonelleşmiş ve pek çok modern devlet bu gücü hem uluslararası ilişkilerinde, hem de ülkenin içine yönelik olarak toplumsal ilişkilerinde kullanmaktan geri durmamışlardır. Yani, tarih boyunca spor siyasetin ve ideolojinin bir aracı olarak görülmüştür.

Dolayısıyla toplumu bütünsel olarak dönüştürmeyi ve ideolojik bilinci toplumun tümüne yerleştirmeyi amaç edinen iktidarların en etkili silahlarından birini spor oluşturmuştur. Çünkü spor kamu politikasında ve dolayısıyla ideolojik bilinç yönetiminde en etkili yöntemlerden biridir. Sporun şahsiyet/kişilik kurma, kazanma arzusunu teşvik etme, gerçek lideri belirleme, haklı oyun gibi en yaygın görünen sunumları onun siyasetle ilişkili olmasını sağlayan temel özellikleridir. Bunların hepsinde ki ortak olan faktör rekabet ve rekabetteki meşruluktur. Bundan hareketle spor ve siyaset bağı karmaşık bir ilişki oluşturmaktadır. Doğal olarak spor ne siyasetten uzak ve ne de onunla ilişkisiz bir toplumsal etkinliktir. Aksine siyasetin olmadığı spor tarih boyunca sözkonusu olmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Alili T. (2004). Bir Bilim Olan Sporun Anası: Olimpiyatlar, Bilim ve Ütopya, 122: 14–21.
2. Armağan İ. (1981). Sporun Toplum Bilimsel Temelleri. İzmir: E.Ü. B.E.S.Y.O Yayınları.
3. Aydın AD, Demir H, Yetim AA. (2007). Türk Spor Politikalarında Öngörülen Hedeflerin Gerçekleşme Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. N.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(2); 87- 96.
4. Bandyopadhyay K. (2009). In Search of an Identity: the Muslims and Football in Colonial India. Soccer & Society, 10(6): 843–865.

5. Bilgehan G. (2005). Türkiye'nin Uluslararası İmajında Yükselen Değerler ve Eğilimler, Selçuk İletişim: 4(1);126-140.
6. Calhoun D. (1987). Sport, Culture and Personality (2nd ed). Champaign: Human Kinetics.
7. Chien YL, Ping CL, Hui FN. Theorizing the Role of Sport in State-Politics. International Journal of Sport and Exercise Science 2009; 1 (1): 23-32.
8. Crowther N. (2004). The State of the Modern Olympics: Citius, Altius, Fortius? European Review, 12(3); 445-460.
9. Çolakoğlu T, Erturan EE. (2009). Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 8(27): 323-335.
10. Doğu GA. (2010). Uluslararası İlişkiler ve Spor. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
11. Erkiner K. Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Spor Hukuku, Spor Hukuku Enstitüsü (İnternette). 08.01.2009. http://www.sporhukuku.org/index.php?option=com_content&view=article&id=106:uluslararası-olimpiyat-komitesi-ve-sporhukuku&catid=39:makaleler&Itemid=85.
12. Erturan EE, İmamoğlu AF. (2006). Özerkleşen Spor Federasyonlarının İdari ve Mali Açısından Değerlendirilmesi, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
13. Erturan EE, Yenel F. (2004). Federasyon Başkanlarının Spor Federasyonlarının Özerkliğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IX(1): 71-87.
14. Evren C. (2007). Türkiye'de Futbolun Bir Kitle Sportu Olarak Endüstrileşmesinde Ana Akım Medyanın İdeolojik Tutumunun İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
15. Gök Y, Sunay H. (2010). Türkiye ve Fransa'da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması. Spormetre VIII(1): 7-16.
16. Güngörmüş A, Yılmaz B, Yenel F. (2007). Milletvekillerinin Türk Sportunun Sorunlarına İlişkin Görüşleri. TSA, 11(1); 40-51.
17. Hergüner B. (2002). Sportun Uluslararası İlişkilere Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi.
18. Hobsbawm EJ. (2006). Milletler ve Milliyetçilik. Akınhay O (Çev), 3. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
19. Houlihan B. (2004). Politics and Sport. Coakley J, Dunning E (Edt). Handbook of Sports Studies. 1. Baskı. New Delhi: Sage Publications Company.
20. İmamoğlu AF, Karaoğlu E, Erturan EE. (2007). Türkiye'de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi, 12(3): 35-61.
21. Mutlu E. (1996). Avrupa'yı Salladık İngiltere'yi Sarsacağız: Futbol, Milliyetçilik ve Şiddet. Cogito Dergisi, 6(7): 374.
22. Nam DH. (1997). A Descriptive Study Of College Students' Opinions On The Link Between Sports And Politics In The Republic Of Korea. Doctor Thesis. Daphne-Alabama: United States Sports Academy.

23. Özal T. (1985). Başbakan Turgut Özal Başkanlığında Ankara'da 18 Ocak 1985 Tarihinde Yapılan Spor Danışma Toplantısı. Ankara: M.E.G.S.B Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Spor-Toto Matbaası.
24. Öztürk O. Süper Kartallar: Nijerya (İnternetten). 4.6.2009. <http://www.sporstudyosu.com/super-kartallar-nijerya>
25. Rowe D. (1996). Popüler Kültürler Rock ve Sporda Haz Politikası. Küçük M (Çev), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
26. Serge B. (2005). Sport and Politics: A Study of the Relationship Between International Politics and Football. Master Thesis. Linköpings Universitet.
27. Uluocak Y. (1992). Spor-Siyaset İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi.
28. Victor DC. (2009). A Theory of Sport and Politics. The International Journal of the History of Sport 26(11): 1581–1610.
29. Watt DC. (1998). Sports Management And Administration, New York: First Published by E&FN Spon by Routledge.
30. Yetim A. (2010). Sosyoloji ve Spor. 4. Baskı. Ankara: Berikan Yayınevi.